

Avoimen koordinaatiomenetelmän tulevaisuus

Arto Koho, nvm

9.3.2009

Suomen ICSW ja Sosiaalipoliittinen yhdistys

AKM – perusteita / menetelmä

- ei merkitse toimivallan luovuttamista, pitäytyään mielipiteiden ja kokemusten vaihdossa sekä suosituksissa
- on vertailua, joka perustuu tutkimuksiin ja selvityksiin sekä kansallisiin raportteihin
- edistää arviointia ja vertaisanalyysyjä ja auttaa siten kansallista ja kansainvälistä kehittämistyötä
- tukeutuu faktoihin ja tilastotietoihin ja edistää osaltaan tilastoyhteistyötä

AKM – perusteita / menetelmä 2

- saattaa lisätä harmonisoinnin ja yhdenmukaistamisen paineita jos suosituksista tehdään menettelyn pääasia
- ei välttämättä johda tuloksiin jos kytkentä päätöksentekoon on heikko
- lisää raportointia, kokoustamista ja byrokratiaa, ja on työläs, koska tiedonkeruu ei toteudu ponnistuksitta
- voi kehittyä omaksi prosessikseen, joka irtoaa muusta toiminnasta ja joka liian mekaanisesti toteutettuna ei täytä toiveita

AKM-kritiikin pääkohtia

- AKM on ohjausväline asioissa, joissa unionilla ei ole toimivaltaa
- Toimintaa pyörittävät virkamiehet EU-instituutioissa ja jäsenmaissa
- AKM:n poliittinen painoarvo on matala ja poliittinen keskustelu sen yhteydessä heikkoa
- AKM on raportointia ja keskustelua raporteista, ei poliittista ohjausta
- AKM:n vaikuttavuus jäsenmaissa on vajavainen
- AKM on etäällä kansalaisista

Miten vastaamme kritiikkiin?

- (ohjausväline) – Emme halua vahvaa toimintaa, lainsäädäntöinstrumentin käyttöä, halutaan kuitenkin edistää.
- (virkamiehet, kansalaiset) – Totta, mutta ei pelkästään virkamiestyötä. Parannettavaa kovasti.
- (Poliittinen painoarvo) – Totta, mutta on vaikea saada suurta poliittista painoarvoa pohdinnoille sosiaalisesta ilman rahaa tai suoraa toimintaa.
- (Raportointia) – Totta, sama vastaus kuten edellä
- (Vaikuttavuus) – Totta, mutta sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen halutaan pitää jäsenmaiden toimivallassa.
- Tulos kaikkiaan: toisaalta – toisaalta, halutaan – ei haluta, politiikka – ei-konkreettisia tavoitteita, uskottavuus – ei kuitenkaan välineitä, eittämättä tärkeä – ei yksinkertaisia keinoja.

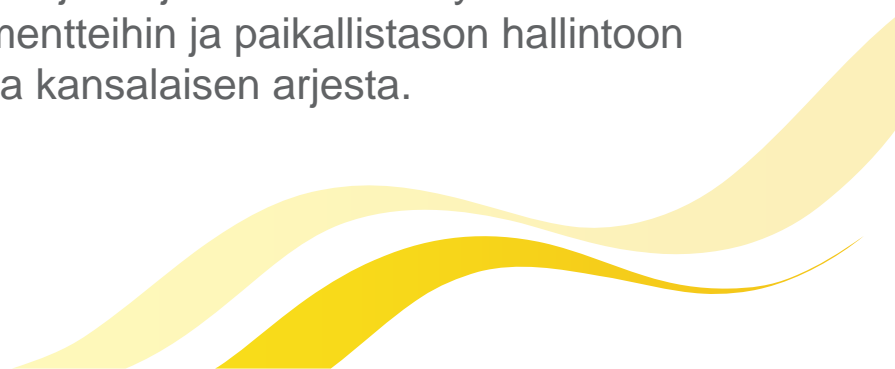
AKM – SWOT: vahvuudet

- AKM on antanut sekä komissiolle että jäsenmaille uuden välineen sosiaaliseen suojeluun liittyvien kysymysten laaja-alaisen käsittelyn EU:n tasolla. Sisämarkkinoiden rakentamisessa tulisi ottaa huomioon myös sosiaalipoliittiset kysymykset.
- Yhteistyö EU:n sosiaalisen ulottuvuuden kehittämiseksi on tärkeitä ja se lisää unionin hyväksyvyyttä kansalaisten silmissä.
- Myönteisenä piirteenä voidaan myös pitää sitä, että komission laatimissa maakatsauksissa ja järjestelmävertailuissa Suomi ja Pohjoismaat ovat vertailuissa pääsääntöisesti menestyneet sängen hyvin.
- Tilastojen keruu ja raportointi ovat merkittävästi parantuneet, mistä on hyötyä jäsenmaiden keskinäiselle yhteistyölle ja toimintojen kehittämislle sekä yhteisötasolla että kansallisessa politiikassa.

AKM – SWOT: heikkoudet

- Komissio pyrkii käyttämään AKM:ää sosiaalisen suojelun ohjausvälineenä myös asioissa, joissa sillä ei ole laajempaa "itsenäistä" toimivaltaa.
- Menetelmän käyttöä ohjataan Eurooppa-neuvoston ja neuvoston hyväksymien kannanottojen turvin. Kannanotot voivat jäädä kuitenkin yleisluontoisiksi, jolloin valtuutus toimintaa voi jäädä epäselväksi.
- Jäsenmaiden sosiaalisten mallien suuret erot voivat johtaa tilanteeseen, jossa yksittäisen jäsenmaan suuret rakenteelliset kysymykset jäävät sivuosaan ja tarkastelun keskipisteeseen nousevat erilliset aloitteet ja hankkeet.
- Jos komissio lisää voimakkaasti menetelmän käyttöä se voi johtaa tilanteeseen, jossa AKM on lähinnä uusi raportointivelvoite ja sen merkitys kansallisessa politiikassa jää vähäiseksi.
- Yhteistyön poliittinen ulottuvuus on jäänyt vajavaiseksi. Selvityksiin ja raportointiin osallistumisen vahvistaminen ja laajentaminen on työlästä. Kytkökset esimerkiksi kansallisiin parlamentteihin ja paikallistason hallintoon voivat jäädä heikoiksi. Yhteistyö kaukana kansalaisen arjesta.

AKM – SWOT: mahdollisuudet

- vertailun kautta ymmärrys toisten järjestelmistä ja toimintatavoista paranee ja kehittyy yleiseksi tietoisuudeksi
- vertailu edesauttaa kansallisten järjestelmien ja toimintatapojen uudistamista
- unionitason prosessit täydentävät ja tukevat toisiaan – yksittäinen prosessi, tuottaessaan hyvän tuloksen, voi lisätä muiden tehoa ja vaikutusta
- johtaa sellaiseen järjestelmien ja toimintatapojen yhdenmukaistumiseen, mikä on järkevää ja toivottavaa toimintojen paranevan tehoa ja kilpailukyvyn vuoksi

AKM – SWOT: uhat

- unionitason prosessit johtavat ristiriitoihin sen sijaan, että ne täydentäisivät ja tukisivat toinen toistaan
- raportoinnista ja tiedonkeruusta tulee itse itseään ruokkivia prosesseja, jotka jäävät vaille tuloksia
- vertailu ja kehittämistyö menettävät kiinnostavuutensa, palataan normien ja rajoitusten politiikkaan sekä yksittäisissä jäsenmaissa että unionissa
- byrokratia kasvaa sietämättömäksi ja unionin toimielimet menettävät tehoaan

Mitä SWOT:sta seuraa?

Menetelmää käytettäessä tulee kiinnittää huomiota siihen, että

- sitä käytetään harkiten; raportoinnista ei tule esimerkiksi tehdä jokavuotista silloin kun tiedetään, että muutokset esimerkiksi taloudessa, työmarkkinoilla, koulutuksessa ja sosiaaliasioissa ovat näin lyhyellä aikavälillä vähäisiä
- siitä ei tehdä mekaanista; vertailun takia on tarpeen sopia täsmällisestä tiedonkeruusta, mutta se ei saisi jähmettää raportointia ja hämärtää tuloksia
- aikataulut ovat järkeviä; ei ole välttämätöntä, että unionitason prosessit kulkevat samassa tahdissa jos asioiden sisältö ei sitä vaadi ja eri aloilla raportointiperiodit voivat luontevasti vaihdella

Mitä SWOT:sta seuraa - jatkoa

- tiedonkeruu ja raportointi pidetään kurissa määrällisesti; raporttien tulee olla lyhyitä ja keskittyä olennaiseen, kuvailevan aineksen kustannuksella
- sitä kehitetään luotettavaksi; raportointi ei aina voi tukeutua tutkimus- ja kehittämistoiminnan tuloksiin, mutta sen tulisi olla faktapohjaista ja tietämystä lisäävää
- tavoitteet pidetään selkeärajaisina; jos menetelmää käytetään liian yleisiin ja rajaamattomiin tarkoituksiin, se voi menettää tehoaan.
- pidennetään raportointisyklejä

Optimistinen visio - kiinnostavat kohdat

- Talouslaman korostaa sosiaalisen ulottuvuuden tärkeyttä. Laman voittaminen vahvistaa sosiaalipolitiikan ja terveyspolitiikan painoarvoa ja ymmärrystä
- Lissabon 2010+ panostaa sosiaaliseen eheyteen ja solidaarisuuteen
- Uusi perustamissopimus tulee voimaan. Muuttuuko oikeuskäytäntö jollakin tavalla? Annetaanko yhtään jalansijaa poikkeuksille elinkeino- ja liikkumisvapauksien suhteen oikeudenmukaisuuden ja tasavertaisuuden tähden? Miten EU parhaiten tukee kilpailukykyä? Sisämarkkinoilla, kannustavalla innovaatioympäristöllä ja hyvinvointipolitiikoilla?
- Jäsenmaat pitävät AKM-yhteistyötä hyödyllisenä ja jatkavat vapaaehtoista raportointi- ja selvitystyötä
- Unioni on globaalilla tasolla vastuullinen ja luotettava toimija – ulkoinen ja sisäinen politiikka ovat yhteensopivia

